

HÖGSKOLAN
TROLLHÄTTAN • UDDEVALLA

Demokrati i Namibia

Om delaktighet i närsamhället

Författare: Claes Sjöstedt
Uppsatsarbete 10 poäng
Pedagogik med inriktning mot
hälsopromotion C-nivå 2002
Handledare: Peter Korp

Sammanfattning

Titel: Demokrati i Namibia: Om delaktighet i närsamhället

Engelsk titel: Work with people's participation in a Namibian NGO

Författare: Claes Sjöstedt

Typ av arbete: C-uppsats 10 p

Institution: Högskolan Trollhättan/Uddevalla, Institutionen för arbete, ekonomi och hälsa

Tryckår: 2002

Handledare: Peter Korp

Intresset för ämnet i uppsatsen grundar sig på tanken om att människors delaktighet i närsamhället är beroende av demokrati som styrelseskick. För att undersöka vidare har jag genomfört intervjuer med personalen i Urban Trust of Namibia (UTN) – en organisation som arbetar med människors delaktighet i närsamhället. Syftet med uppsatsen är att genom intervjuerna undersöka hur UTN arbetar med just människors delaktighet och vilken roll organisationen kan spela i samhället. Namibia passade utmärkt för uppsatsens syfte då landet blev demokrati först 1990.

Den teoretiska ramens huvudbegrepp är *delaktighet, demokrati och civilt samhälle*. I metoden beskriver jag bland annat de vedermödor, bland annat språket, som jag brottades med innan jag kom igång med själva uppsatsen. När jag väl kom igång så genomförde jag sammanlagt tio stycken intervjuer med de i organisationen som arbetar med målgruppen. Min strategi i intervjuerna baseras på frågeställningarna hur personalen arbetar med människors delaktighet i närsamhället och vilken betydelse det arbetet kan spela i Namibia.

Resultatet speglar organisationens arbete i den vardag som informanterna befinner sig. Informanterna berättar om hur och varför de arbetar med sin målgrupps delaktighet. De ser sitt arbete som ett utvecklingsarbete och i deras berättelse framkommer de svårigheter och möjligheter som finns i detta arbete.

Resultatet diskuteras utifrån huvudrubrikerna *delaktighet* och *demokrati* där såväl UTN:s delaktighetsarbete och organisationens betydelse i samhället diskuteras. I resultatet framkommer bland annat att UTN anser sig ha ett politiskt mandat för att arbeta med människors delaktighet och att de förväntar sig s.k. "spin-off-effekter", där deras målgrupp förväntas bli bemyndigade och därigenom får ett ökat engagemang i närsamhället. Här diskuteras även att demokratin i det lilla perspektivet främjas av att UTN befinner sig i det civila samhället och att detta i förlängningen även bör främja demokratin i det stora perspektivet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING	5
2. BAKGRUND	5
<i>Upprinnelsen till denna uppsats</i>	5
<i>Mitt perspektiv</i>	6
<i>Val av land</i>	6
<i>Värd i Namibia</i>	6
<i>Urban Trust of Namibia – UTN</i>	7
3. PROBLEMFÖRMULERING	8
4. SYFTE	8
5. KORT HISTORIK	8
SVERIGES POLITISKA HISTORIA: FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR CIVILT SAMHÄLLE	9
<i>Staten och dess medborgare</i>	9
<i>Folkstyre</i>	10
<i>Organisationerna</i>	10
NAMIBIAS POLITISKA HISTORIA: FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR CIVILT SAMHÄLLE.....	11
<i>Kolonisation</i>	12
<i>Betydelsen av traditionella ledare</i>	13
<i>Former av delaktighet</i>	13
<i>Apartheidsystemet</i>	13
<i>Svart motstånd</i>	14
<i>Odendaal Commission Report</i>	14
<i>Kontrollerad förändringspolitik</i>	15
<i>Självständighet</i>	15
6. TEORETISK RAM	16
DELAKTIGHET	16
<i>Delaktighet i närsamhället</i>	17
<i>Empowerment</i>	18
DEMOKRATI	20
<i>Deltagande</i>	21
<i>Inflytande</i>	21
<i>Delaktighet</i>	21
CIVILT SAMHÄLLE	22
<i>Organisationer</i>	22
<i>Rörelser</i>	22
<i>Civilt samhälle utanför Västvärlden</i>	23
7. METOD	24
SVÅRIGHETER OCH LÄRDOMAR.....	24
VAL AV INFORMANTER	25
INTERVJUerna I OSHAKATI	26
INTERVJUerna I WINDHOEK.....	27
<i>Språk</i>	27
KVALITATIV UNDERSÖKNING.....	28
PROBLEMATISKA BEGREPP.....	29
<i>Kritik</i>	29
8. RESULTAT	29
DELAKTIGHET	30
<i>Sätta människor i centrum</i>	30

<i>Samarbete</i>	31
<i>Empowerment</i>	31
<i>"Spin-off" effekter</i>	32
<i>Demokrati</i>	33
SVÅRIGHETER FÖR UTVECKLINGSARBETE.....	33
<i>Hjälp från ovan</i>	33
<i>Konsulter i närsamhället</i>	34
<i>Information</i>	35
<i>Språk</i>	35
<i>Känsliga ämnen</i>	36
<i>Svag ekonomisk utveckling</i>	36
MÖJLIGHETER FÖR UTVECKLINGSARBETE.....	37
<i>Människor</i>	37
<i>Engelska</i>	38
<i>Myndigheter</i>	38
9. DISKUSSION	39
DELAKTIGHET.....	39
<i>Empowerment</i>	39
<i>Politiska förutsättningar för delaktighet</i>	41
<i>"Spin-off"-effekter</i>	41
<i>Den "lilla" demokratin</i>	42
DEMOKRATI.....	43
<i>UTN i det civila samhället</i>	43
UTN:S ROLL I SAMHÄLLET.....	43
10. REFERENSLISTA	45

1. INLEDNING

Varför beger man sig till ett totalt främmande land för att skriva en uppsats? Frågan är ställd till mig själv och jag vet inte hur jag skall kunna vara helt uppriktig i mitt svar, men jag tänkte kort försöka. En anledning till varför det är svårt att svara är för att det var ganska längesedan jag började fundera på att kombinera mitt uppsatsskrivande med att befinna mig i en annat land. Givetvis skulle jag kunna ange ett flertal motiv fast det mest ärliga är nog att jag kände ett stort behov av förändring och lite spänning i livet. Ett annat motiv är också att jag, som så många andra, lockats av tanken att arbeta i ett annat land, långt hemifrån. Jag begav mig till Namibia och befann mig där i två månader för att påbörja min uppsats. Det innebär förstås inte att jag bott och verkat i ett annat land, och jag nu vet vad det innebär, men det kändes nog lite som om det var det jag testade.

Det finns andra motiv också och de är inte mindre sanna. Självklart fanns det en nyfikenhet och ett intresse för ämnet i uppsatsen och inte minst en förhoppning om att lärdomarna skulle bli annorlunda än om jag stannat hemma i Sverige, både med uppsatsarbetet och i övrigt.

Lärdomarna har givetvis blivit flera och det är väl inte så konstigt. Namibia skiljer sig på så många vis från Sverige så det vore väl tråkigt om jag inte lärt mig något av min vistelse där. Fast jag tror inte att lärdomarna om mig själv blivit så många om jag inte jag brottats med min uppsats samtidigt som med mina intryck från landet och folket. Jag tror jag kan påstå att det aldrig är lätt för en student, oavsett på vilken nivå, att skriva en uppsats. Men om man så önskar så kan man krångla till det ytterligare genom att åka långt hemifrån. Och det är alltid värt det.

2. BAKGRUND

Upprinnelsen till denna uppsats

Allting har sin start någonstans och starten för denna uppsats och intresset för dess innehåll startade under de praktikperioder vi har i vårt program, Pedagogik med inriktning mot Hälsopromotion. Under en av dessa praktikperioder läste jag en ansökan för medlemskap till Healthy Cities, vilket är ett folkhälsoinriktat WHO-projekt. Under kriteriet "Befolkningens delaktighet" läste jag mellan raderna och insåg hur svårt och diffust ett sådant kriterium är att arbeta med. Frågor av karaktären: "vem skall vara delaktig"? "hur skall människor göras delaktiga" och "av vem?" väcktes. Dessa frågor gjorde mig medveten om dels hur viktigt begreppet "befolkningens delaktighet" är, men även hur diffust det kan vara. För mig blev ämnet viktigt och ingick i intresseområdet för min uppsats på B-nivå.

Under en annan period av praktik, hos Sida, fann jag formen för denna uppsats. Här väcktes intresset för att utföra en Mindre Fältstudie, en så kallad MFS. Denna form för uppsatsskrivande grundar sig i ett samarbete mellan Sida och ett antal institutioner i Sverige. Dessa institutioner är oftast universitet och högskolor runt om i landet och dessa står för det administrativa arbetet kring denna stipendieform och Sida står för själva stipendiet.

En MFS skall utföras i ett utvecklingsland där Sida har intresse och studiens nivå är en uppsats på C- eller D-nivå. Att utföra en MFS är omgärdat av ett antal kriterier som skall uppfyllas av studenten. I slutändan utförde jag inte någon riktig MFS men jag försökte i alla hänseenden utföra en undersökning kopplat till kriterierna för hur en MFS utförs.

Mitt perspektiv

I ämnet hälsopromotion har vi i vår utbildning ofta diskuterat att människors delaktighet i olika sammanhang är en förutsättning i ett hälsopromotivt arbete. Tanken är att om människor tillåts vara delaktiga i det som är viktigt för dem så är det i sig en hälsoaspekt; detta i kontrast till sammanhang där människor inte tillåts vara delaktiga.

En personlig tanke är att demokrati är en förutsättning för att människor skall tillåtas delta i samhället. Emellertid så började mina tankar just där. Om demokrati är en förutsättning för människors delaktighet så borde det vara skillnad mellan ett demokratiskt land och ett land som inte styrts av demokrati. För att närmare pröva dessa tankar önskade jag åka till ett land som historiskt sett inte haft denna styrelseform.

Val av land

Namibia blev landet för min undersökning. Landet i sig passade mina syften mer än väl men valet var från början ett praktiskt val och grundar sig i ett samarbete mellan University of Namibia (UNAM) och Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (HTU). Samarbetet baserades på ett studentsamarbete mellan studenter i Historia från UNAM och studenter från programmet Kultur och Arbetsliv på HTU.

Viktiga var de kontakter som enkelt kunde tas genom detta samarbete. Terminen innan min planerade resa besöktes HTU:s studenter av UNAM:s för nämnda samarbete. Kontakter med studenter och deras lärare, från bägge länder, underlättade mitt val av land. Efter besöket fanns inte längre några alternativ, Namibia blev självklart.

Värd i Namibia

För att lyckas med min uppsats behövde jag ett sammanhang att utgå ifrån; exempelvis en organisation som överensstämde med syftet för min uppsats. Jag

tog ett antal kontakter i detta syfte. En av dessa kontakter var Afrikagrupperna Sverige och genom dessa kom jag så småningom i kontakt med Urban Trust of Namibia (UTN) som är en organisation som i sitt arbete involverar människor i närsamhället, i syfte att utveckla samhället.

Urban Trust of Namibia – UTN

UTN är en stiftelse som finansieras av donatorer och deras största donator är Ford Foundation. UTN har ett samarbete med den privata och den offentliga sektorn och som organisation vänder de sig till de fattiga i stadsmiljö. Deras uppgift är att främja ett demokratiskt styrelseskick i statsmiljö och deras vision rör oberoende närsamhällen (communities) kapabla till självförvaltning. Deras mål är att guida, representera och bemyndiga grupper i närsamhället. Målen är även att:

- Främja policys rörande ekonomisk tillväxt
- Främja policys rörande närsamhällets delaktighet
- Förhöja kapaciteten för organisationer i närsamhället
- Bemyndiga låginkomsttagare (empowerment)
- Samarbeta med centrala och lokala myndigheter
- Främja informella marknader

Organisationen UTN har en styrelse som domineras av medlemmar från både den privata och den offentliga sektorn. För att lyckas med sitt uppdrag, sin vision och sina mål, har UTN en ambitiös och strategisk plan som domineras av:

- Urban Governance (ung. urban förvaltning) och Advocacy (ung. argumentera för, plädera)
- Decentralisering och närsamhällets delaktighet
- Lokal ekonomisk tillväxt

För att genomföra sin strategi har UTN ett pågående samarbete med:

- NANGOF – En paraplyorganisation för (NGO:S) frivilligorganisationer i Namibia
- Lokala och centrala myndigheter
- ALAN – En organisation för lokala myndigheter i Namibia
- Ett antal frivilligorganisationer och organisationer i närsamhället.

UTN:s huvudkontor är placerat i huvudstaden Windhoek men de har även ett regionalt kontor i Oshakati och ett i Tsumeb.

3. PROBLEMFORMULERING

Som sagt, mitt intresse för att skriva denna uppsats startade vid utbildningen i Vänersborg där människors delaktighet diskuteras utifrån att vara en central del av ett hälsopromotivt tankesätt, alltså att människors delaktighet har en hälsoaspekt. Tanken om att demokrati är en förutsättning för att människor skall få vara delaktiga i samhället inspirerade mig att skriva denna uppsats samt förde mig till Namibia; där demokrati infördes först 1990.

I Namibia befann jag mig under två månader, närmare bestämt under februari och mars år 2001. Där befann jag mig i organisationen UTN vars syfte är just att arbeta med människors delaktighet. Mina intervjuer med personalen i UTN har i huvudsak haft två huvudinriktningar:

- UTN:s arbete med befolkningens delaktighet i närsamhället.
- Informanternas syn på människors möjligheter till delaktighet i närsamhället.

Ytterligare frågor som fötts ur dessa två frågeställningar handlar om hur en organisation som UTN arbetar med människors delaktighet i närsamhället samt vilken funktion UTN kan tänkas fylla i Namibia.

Sammanfattningsvis åkte jag till Namibia och organisationen UTN för att studera delaktighet i närsamhället i ett land som inte har en lång historia av institutionaliserad demokrati; som vi i västvärlden har haft, exempelvis i Sverige.

4. SYFTE

Syftet med denna uppsats är att utifrån UTN:s medarbetares utsagor undersöka hur de arbetar med människors delaktighet i närsamhället. På detta vis önskar jag diskutera vilken betydelse en organisation som UTN kan spela i Namibia, ett samhälle utan lång historia med institutionaliserad demokrati.

5. KORT HISTORIK

Jag har valt att skriva en fördjupning där jag beskriver Sveriges och Namibias politiska historia. De båda beskrivningarna uppfyller egentligen två olika syften. Genom att beskriva Namibias politiska historia vill jag ge en förståelse för hur befolkningen tvingats kämpa för sin frihet men även för att ge en förståelse för

befolkningens förutsättningar för att vara delaktig i samhället. Att beskriva Sveriges politiska historia fyller ett annat syfte. Beskrivningen av Sverige grundar sig mycket i att jag vill ge min förförståelse, det som jag bär med mig historiskt som svensk och västerlänning.

Jag vill vara tydlig med att Sverige här representerar ett exempel på ett västerländskt land och beskrivningen som ges är allmän och mer utifrån en önskebild om styrelseskicket i ett demokratiskt västerländskt land. Litteraturen som använts i beskrivningen av Sverige är huvudsakligen den svenska Demokratiutredningen; vilken beskriver en önskad riktlinje mer än den krassa verkligheten. Givetvis beskriver jag just Sverige, och inget annat västerländskt land, av rent praktiska skäl. Jag vill även understryka att Sverige och västvärlden inte är i fokus eller underlag för en jämförelse med Namibia. Denna deklaration avseende Sverige som exempel på ett västerländskt land gäller hela uppsatsen.

Sveriges politiska historia: förutsättningar för civilt samhälle

För att ge en bild av Sveriges samhälle i modern tid handlar följande om hur landet under 1900-talet transformerats till att bli den demokrati det är i dag.

Staten och dess medborgare

En viktig del av vad som definierar ett land är staten och dess medborgare. En stat som exempelvis Sverige omgärdas av en gräns som avgränsar landet från andra stater (Ahrne, Roman, Franzén, 1996). Inom dessa gränser bor landets medborgare vilka ofta har ett medborgarskap, vilket också ingår i en definition av vad en stat är. I en diskussion om vad en stat är används ofta begreppet offentlig sektor som synonym för stat, landsting och kommuner där de senare ses som den lokala staten. Och även om kommuner delvis är självbestämmande så bestäms mycket av deras verksamhet av riksdagen.

Ett medborgarskap är medfött och innebär för individen både rättigheter och skyldigheter (Ahrne m.fl., 1996). En skyldighet för medborgaren är att betala skatt, detta är också en grund för den statliga verksamheten; att driva in skatt från sina medborgare och de företag som finns i landet. I de flesta stater finns förutom skyldigheter för medborgaren även sociala rättigheter för överlevnad, vård och lindrande av nöd. På detta vis är staten med och formar människors livslopp genom att med lagar styra om människors rättigheter och skyldigheter i ett samhälle. För att staten skall kunna styra och organisera rättigheter och skyldigheter som är gemensamt för alla medborgare krävs att staten har en viss kontroll av medborgaren. Folkbokföringen har varit och är i detta syfte en viktig arbetsuppgift för staten.

Det finns en pågående debatt om hur mycket staten skall lägga sig i medborgarnas liv och samhällets förändringar. Balansen i vad som anses vara lagom mycket inblandning skiftar i olika stater och i olika ideologier. I Sverige har statens verksamhet vanligtvis setts som en viktig del av lösningen på många samhällsproblem (Ahrne m fl, 1996). Emellertid har det i modern tid i Sverige varit vanligt att statens representanter varit öppna för samarbete med olika intresseorganisationer. Myndigheters sätt att utforma regler och lagar är ofta ett resultat av kompromisser mellan myndigheter och olika intressegrupper.

Folkstyre

Av flera olika orsaker uppstod under senare delen av 1800-talet så kallade "moderna partier" i Sverige. Dessa började vid denna tiden dominera den politiska debatten i landet (Halvarson, Lundmark och Staberg, 1999). Vid parlamentarismens införande 1917 fick kungamakten acceptera att folkmakten tagit över och vid ungefär samma tid infördes allmän rösträtt. Emellertid innebar inte allmän rösträtt att alla fick rösta, exempelvis infördes kvinnlig rösträtt inte förrän 1921 (Nationalencyklopedin, 1993).

Enligt svensk regeringsform har vi i Sverige ett folkstyre. Det innebär att all offentlig makt i landet utgår ifrån folket (Halvarson m fl, 1999). Utgångspunkten är fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt. Tanken med folkstyre är att folket genom allmänna val utser sina företrädare till att fatta deras beslut i gemensamma angelägenheter. När besluten tas påverkas medborgarna direkt eller indirekt. Dessa har då möjlighet att genom organisationer, massmedier och politiska partier reagera och framföra nya önskemål. Detta är en pågående process som kan liknas vid ett kretslopp.

Det som ofta kallats "den svenska modellen" innebär att vissa egenskaper utmärker det svenska samhället i jämförelse med andra länder (Halvarson m fl, 1999). Huvuddragen i denna modell utgörs av: samförstånd på arbetsmarknaden, full sysselsättning, samförstånd inför politiska beslut, en stor offentlig sektor, centraliserad samhällsorganisation, kvinnors reella rätt till lönearbete och korporatism. Det senare innebär att de stora intresseorganisationerna, i synnerhet arbetsmarknadens parter, deltar i de politiska beslutsprocesserna. Delar av den svenska modellen har dock förändrats på senare år.

Organisationerna

Organisationsväsendet har spelat en stor roll i den svenska politiska historien. De moderna organisationerna började bildas under den senare delen av 1800-talet (Halvarson m fl, 2000). Under denna period uppstod diverse nykterhets och religiösa organisationer. Även lokala yrkes- och branschorganisationer inom näringslivet kom till. Exempel på sådana är Landsorganisationen i Sverige (LO) och Kooperativa Förbundet (KF). Även arbetsgivarna organiserade sig och

bildade Sveriges Arbetsgivareförening (SAF). I början av seklet drabbades Sverige av många konflikter på arbetsmarknaden; strejker och lockouter var vanliga. Strejk användes också som politisk påtryckningsmedel när den fackliga rörelsen 1902 genom strejk försökte skynda på rösträttsfrågan. Några år senare togs initiativ till ett av huvuddragen i "den svenska modellen", nämligen den svenska samarbetsandan på arbetsmarknaden. Ett annat huvuddrag var Saltsjöbadsavtalet som innebar att parterna på arbetsmarknaden själva tog ansvaret för arbetsfreden.

I mitten på 1900-talet började andra organisationer växa fram på arbetsmarknaden (Halvarson m fl, 2000). Bland annat så organiserade sig tjänstemännen genom Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) likaså gjorde akademikerna genom Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO).

Ungefär vid samma tid stärkte arbetsmarknadens parter ytterligare sin roll på arbetsmarknaden (Halvarson m.fl., 2000). Nya former för samarbete mellan staten och organisationerna tog form. Bland annat blev det vanligare med direkta och informella kontakter mellan organisationerna och departementen eller direkt med regeringen.

Namibias politiska historia: förutsättningar för civilt samhälle

En tanke som slagit mig under mitt arbete med denna uppsats är vad jag själv gjorde den dag som Namibia blev fritt från regimen Sydafrikas långvariga och ihärdiga koloniala styre. Den enkla anledningen till denna tanke är att kolonialism som ord och idé för mina tankar till en mycket svunnen tid. En tid som inte har med min samtid att göra. Självklart vet jag att detta inte stämmer. Namibia blev fritt så sent som 1990 då jag både var född och vuxen.

Frågan var vad jag gjorde denna dag. Jag får bli svaret skyldig men efter en snabb uträkning var jag 24 år gammal och jag var anställd inom järnhandlarbranschen i Trollhättan. Denna personhistoriska reflektion är ej avgörande för denna uppsats, den får mig dock att inse att jag i mars 1990 inte ägnade en tanke åt det faktum att Namibia efter lång väpnad kamp gjort sig fritt från den vita regimen och militära makten Sydafrika.

På många vis har jag dock blivit varse. Inte minst genom att ha vistats två månader i landet. Då förstod jag att den långvariga kolonisationen fortfarande påverkar landet och dess befolkning.

Denna del av fördjupningen syftar, som sagt, till att ge en bild av Namibias politiska bakgrund. Beskrivningens fokus jämfört med beskrivningen av Sverige

blir av olika orsaker inte likvärdig. Namibias historia får helt andra rubriker; mest på grund av att landets historia givetvis skiljer sig drastiskt från vår egen men även för att fokus mer ligger på de yttre förutsättningarna som förklaring till landets korta historia av självstyre. Då inget annat anges är källan som använts i detta avsnitt *Du Pisani, (2000)*.

För att ge en förståelse för Namibia och dess politiska historia handlar följande om hur Namibia under huvuddelen av 1900-talet koloniserats och styrts av Sydafrika. Innan Sydafrika koloniserade Namibia så var landet annekterat av Tyskland och kallades då Tyska Sydvästafrika. Det handlar också om de förutsättningar Namibias befolkningen haft, eller inte haft, att vara delaktiga i det samhälle de levde i under kolonialtiden. De institutionaliserade formerna för delaktighet i samhället för Namibias befolkning lös också med sin frånvaro. Vissa försök gjordes visserligen från den sydafrikanska regimen att genomföra val, emellertid mest för att styra genom indirekt kontroll men även blidka omvärldens kritik.

Kolonisation

Redan 1915 förlorade Tyskland sin makt över sin koloni, Tyska Sydvästafrika. Sydafrika tog då med militär makt kontrollen över det som långt senare skulle kallas Namibia. Sydafrika utsåg en militär guvernör att styra över landet. Kort därefter proklamerades att den formella makten skulle administreras av en förvaltare som enligt samma proklamation skulle tillgodose den vita Sydafrikanska minoritetsregeringens intressen. Efter första världskrigets slut och freden i Versailles 1919 övergick den suveräna makten till de allierade staterna vilka överlät den formella makten till Sydafrika. Därmed hade de mandat från majoriteten av världens starka länder. Jag antar att överlåtandet av detta mandat senare kom att ångras av samma länder.

Den politiska utvecklingen i landet innebar att engelska och tyska blev officiella språk och tyskromersk lag blev den allmänna lagen i landet. En lösdriparlag infördes 1920 vilken innebar att den svarta befolkningen enligt lag inte fick röra sig fritt. Denna lag var en av hörnstenarna i den koloniala politiken. Systemet med indirekt kontroll var en tidig engelsk kolonial idé som syftade till att separera befolkningen enligt två olika indelningar: efter etnisk tillhörighet och stad/landsbygd. Detta var förutsättningen för att kunna medla i sociala konflikter och även skapa geografiska klyftor mellan de olika folkgrupperna; för att försäkra den vita minoritetens herravälde. Denna politik blev en historisk röd tråd i Namibia under sydafrikanskt styre. Det har av Hayes, Silvester, Wallace och Hartman kallats för "politics of containment" (ungefär: behärska, hindra)(i Du Pisani, 2000, s. 55). En mer bestående åtgärd kom med införandet av infödingsreservat. Detta var en politik som initierats av tyskarna men som utvecklades av den sydafrikanska regimen.

Betydelsen av traditionella ledare

Systemet med indirekt kontroll genom traditionella ledare (headmen) utvecklades att omfatta hela den norra delen av Namibia. I andra distrikt utövades den lokala makten av så kallade "chiefs" som tillsammans med stamråd såg till att deras egna stammar levde efter de lagar som rådde. Det traditionella ledarskapet spelade en avgörande roll för kolonistören. Det var genom de traditionella ledarna man utförde sin indirekta kontroll på landsbygden, även kallad decentraliserad despotism. Det var vanligt att traditionella ledare tilldelades omfattande makt, speciellt tvingande makt. De blev för kolonistören: lagens företrädare, skattindrivare, polis och domare. Kolonialmakten utsåg ledare där det inte fanns någon och avsatte de som motsatte sig deras order.

Former av delaktighet

1939 införde den vita regimen stiftelser för några av folkgrupperna i Namibia; "Natives Trust Funds Proclamation". De vidtog också åtgärder för att då och då sammankalla ett råd bestående av de olika etniska grupperna för att dessa skulle redovisa och ge råd till administrationen rörande de införda stiftelserna.

År 1939 hade Sydafrikas regering bildat 17 stycken reservat. Reservaten bestod ofta av små landområden med begränsad livskraft rörande ekologi, ekonomi och politik och den officiella politiken var att geografiskt separera och inte utveckla regionerna. Dessutom blev reservaten reservoarer för billig arbetskraft. Den vita befolkningen bestod av en regerande klass och svarta namibier av arbetar- och underklass, exkluderade från ekonomisk och politisk makt.

Den i staden från landsbygden importerade svarta arbetskraften tvingades att leva i så kallade "locations". Detta var "svarta boplatser" utanför de "vita städerna". I Namibia var dessa "locations" ägda och föremål för social kontroll av diverse lokala vita myndigheter och varje "location" var kontrollerad av en vit inspektör. Det fanns tydliga skillnader i lönestruktur och exkludering av majoriteten av befolkningen gällande delaktighet i beslutstagande. Detta, tillsammans med administrativ och institutionell separation, karaktäriserade maktfördelningen i Namibia.

Apartheidsystemet

Apartheidsystemet i Namibia delade in människor dels efter etnisk tillhörighet, men även genom att separera människor efter en geografisk indelning utifrån stad eller landsbygd. Det fungerade genom restriktioner i rörlighet och indelning i etniska zoner, detta för att den vita minoriteten skulle försäkra sig om sitt herravälde. Apartheid som försök till statskick kan indelas i olika grenar. En gren är i huvudsak ekonomisk och fokuserar på gränslandet mellan landsbygd och stad och den för landsbygden minskade möjligheten att vara självförsörjande.

I detta fall handlar apartheidsystemet om produktion och inte herravälde. En annan gren avser administration av landsbygden; det handlar i huvudsak om lokalt styrelsesätt och hövdingarnas roll i detta. Enligt Du Pisani (2000) uppfyller de ej kraven för att kalla apartheid för ett statskick.

Svart motstånd

Grunden till ett svart motstånd lades redan på 1920 talet genom bildandet av diverse politiska organisationer. Dessa tidiga politiska rörelser var institutionellt svaga och det politiska motståndet lyftes inte till en högre nivå förrän bildandet av svarta politiska partier i början av 1960-talet. Dessa första organisationer startades av namibier utanför Namibia. Som mest avgörande organisation för Namibias framtid bildades SWAPO 1960. Den sydafrikanska regeringen såg inte bildandet av SWAPO med blida ögon och klassade det som kommunism. De bannlyste deras ledare och försökte hindra SWAPO:s växande politiska influens. I kölvattnet till bildandet av politiska organisationer växte även andra former av motstånd fram. Dessa växte fram ur religiösa samfund, kyrkor, utbildnings- och kulturella föreningar, studenter och organiserad arbetskraft. Mot bakgrund av ett inifrån Namibia växande motstånd, men även från omvärldens fördömande av Sydafrikas kolonisation, gjorde den sittande regeringen i Pretoria försök till att stävja en fortsatt liknande utveckling. Man gjorde det med det system man kände bäst: med etnisk och geografisk separation. Denna politik redogör man för i Odendaal Commission Report.

Odendaal Commission Report

Denna rapport, från 1964, angående socialt, ekonomiskt och politiskt liv i Namibia var en del av apartheidsystemets officiella politik rörande etnisk egenhet och geografisk social ingenjörskonst. Kommissionen ansåg att gruppen och inte individen är i fokus. Den ansåg att primärt tillhör individen den etniska grupp vilken hon/han är född i. Inom den grupp man tillhör utvecklas individen till vuxenlivet och accepterar med självklarhet det mångfacetterade i gruppens uppbyggnad av tänkande och beteende. I rapporten uttrycks: "The individual cannot therefore be separated from his own ethnic relationship since he is linked to his social heritage" (Du Pisani, 2000, s. 65).

Protester mot Odendaalrapporten kom både från nationellt och internationellt håll. FN fördömde den och SWAPO kallade det för en fortsättning på kolonialismen. För SWAPO blev det också ett skäl för att fortsätta och även intensifiera sin väpnade kamp, som startat 1962. Implementeringen av de politiska rekommendationerna från Odendaal rapporten lämnade ett djupt ärr i Namibias sociala nät, ett arv som Namibias folk fortfarande känner av. Utvecklingen av självstyret i de så kallade "homelands" satte i rörelse en fördelning av land som var både särskiljande och hegemonisk. Apartheid

säkerställde landmässigt ett underordnande system som genom åren blev mer och mer påtvingat och otäckt.

Kontrollerad förändringspolitik

Emellertid insåg Sydafrika det ofrånkomliga, att Namibia någon gång i framtiden kommer bli ett fritt från Sydafrika. Perioden 1971 till 1989 betecknades av en politik av kontrollerad förändring. Vid denna period av Sydafrikas kolonialisering av Namibia utmärktes bland annat av ett ökat inre motstånd, ökad militariserad politik och en geografiskt utökning av frihetskampen. I oktober 1971 öppnades en ny front för det väpnade motståndet när SWAPO:s beväpnade fraktion, People's Liberation Army of Namibia (PLAN), började operera från det strategiskt viktiga Capriviremsan i nordöstra Namibia. En annan form av inre motstånd såg dagens ljus när en utdragen strejk startade bland den svarta arbetskraften i gruvindustrin och inom handelssektorn. Strejken varade under några månader med början 1971 och utmanade en av hörnstenarna inom apartheid; indelningen i stad och landsbygd. Kraven från arbetarna var av politisk och socioekonomisk karaktär. Bland annat ville man att det inhumana kontraktsarbetet skulle förändras. Arbetarna ville själva välja vad de skulle arbeta med, i vilken del av landet de skulle arbeta, höjda löner och att familjen kunde bo i närheten. Som åtgärd mot det ökade motståndet proklamerade den sydafrikanska regeringen ett antal åtgärder. Bland annat förbjöds möten med fler än fem personer, häktning utan föregående rättegång infördes och även restriktioner mot politiska organisationer. Under denna tid höjde även FN kraven på ett fritt Namibia och landet fick besök av generalsekreteraren Kurt Waldheim.

Bildandet av den så kallade Turnhalle Conference var ett försök att konstruera ett legitimt alternativ för att bemöta det folkligt populära SWAPO. Samtidigt fortsatte apartheidregimen med sin politik med etnisk fragmentering. Emellertid, i en förändring av konstitutionen 1973 förklarades Owambo i norra Namibia som en självstyrande del. Däremot visade befolkningen sitt tydliga missnöje mot den etniska fragmenteringen i landet; i ett val till ett lagstiftande råd blev valdeltagandet 2,5 %. Fler namibier anslöt sig i stället till SWAPO vilka opererade i exil från grannländer. Sydafrikas politik i Namibia sjönk härvidlag till ytterligare en lägre nivå avseende våld och förtvivlan.

Självständighet

Perioden mellan 1975 – 1989 blev emellertid en förändringens tid avseende nationell och internationell utveckling. Detta berodde bland annat på:

- Försök att utesluta Sydafrika från FN
- Krisen kring Rhodesia
- Sydafrikas egen avspänningspolitik gentemot övriga Afrika
- Starten av sanktioner gentemot apartheid i Sydafrika
- De ökade humana och ekonomiska kostnaderna av kriget i Angola

- De förlängda diplomatiska förhandlingarna för ett oberoende Namibia

Tiden fram till ett oberoende från Sydafrika karaktäriserades av förhandlingar och ett antal FN-resolutioner och i augusti 1988 upphörde Sydafrika med fientlig verksamhet i Namibia och strax därefter anslöt sig SWAPO till ett liknande löfte. I februari 1990 accepterades den nya konstitutionen och strax därefter valdes Sam Nujoma, av Namibias befolkning, till deras första president. Han svor presidenteden den 21 mars 1990, samma dag som Namibia blev självständigt.

6. TEORETISK RAM

I en diskussion där ett lands samhälle delvis kommer i fokus blir vissa begrepp centrala. Några sådana begrepp är stat och medborgare, och även vad som finns där emellan, civilsamhället. I denna uppsats blir även begrepp som delaktighet och demokrati viktiga att ta med för att lättare kunna diskutera människors deltagande i samhället.

Delaktighet

Jag har valt att under rubriken *delaktighet* redogöra utifrån en kort allmänt hållen beskrivning om vad delaktighet innebär för individen. Därefter följer för uppsatsen viktiga besläktade begrepp som delaktighet i närsamhället, empowerment och till sist demokrati. Ordningsgången är alltså från individ till samhälle med delaktighet som röd tråd. Begreppen som behandlar samhällsperspektivet av delaktighet är mer beskrivet än individperspektivet. Motivet är att uppsatsens inriktning fokuserar ett grupp- och närsamhälleperspektiv.

"Den mänskliga personen förverkligar i en bestämd mening sig själv, dvs. som källa till sina egna handlingar, som aktör i strävan efter sitt existentiella mål – men hon gör det inte själv, i betydelsen ensam!" (Eklund, 1999, s. 15). Citatet understryker att människan i grund och botten delvis utvecklas utifrån sitt innersta men hon är även en social varelse som finner mening i att tillsammans med andra bilda gemenskaper och utvecklas.

"Som sociala varelser ingår vi i gemenskaper för att vi i dem gemensamt strävar efter sådant som bidrar till vårt fullkomnande som enskilda personer, men som vi inte kan åstadkomma själva var och en för sig, dvs. vi strävar efter något gemensamt gott" (Eklund, 1999, s. 17). När detta gemensamma goda strömmar tillbaka till individen och utvecklar denne känslomässigt, intellektuellt och

moraliskt så bidrar det inte enbart till personens egen utveckling utan det påverkar även dennes möjligheter att ytterligare bidra till annat som är gemensamt gott (Eklund, 1999).

Delaktighet i närsamhället

I samhället är det staten och kommunerna som är ansvariga för att underlätta för sina medborgare att vara flitiga deltagare i det närsamhälle de lever (SOU 1996: 162). Därmed krävs det att dialogen mellan samhällets deltagare är ständigt pågående. En förutsättning för att detta skall vara en realitet är att viljan finns hos medborgarna. Denna vilja beror på människors egna erfarenheter i samhället men även på förutsättningar rörande tillgång på utbildning, information och en väl utbyggd demokratisk infrastruktur.

I sammanhanget människors delaktighet skriver Montin (1998) under rubriken *Kollektivt brukarinflytande* att deltagande inte alltid innebär inflytande. Att vara delaktig i sina barns skola innebär inte per automatik att man som förälder får vara med att påverka och utöva inflytande över skolans verksamhet, mål och innehåll. Oftast är det partipolitiska argument som framför brukarnas förnuft utgör stommen för beslutsunderlag. Däremot fungerar ett brukarinflytande som den "lilla" demokratin på det vis att människor får inblick och kunskap kring en begränsad fråga, exempelvis barnens skola.

Reellt inflytande kan vara en träning i demokrati. Även om brukarinflytandet huvudsakligen handlar om att utöva inflytande över en begränsad verksamhet - brukaren är partsborgare snarare än medborgare - kan det som en bieffekt stärka det sociala kapitalet och därmed demokratin (Montin, 1998, s. 49).

Målet med att involvera medborgarna i det lokala arbetet benämns inte alltid vara deltagardemokrati (Montin, 1998). Ofta syftar det till mobilisering av befolkningen där egentligen lokal utveckling står i fokus framför det lokala medborgerliga deltagandet. Att kombinera demokrati och effektivitet i det lokala samhället på detta vis anses vara ett nordiskt fenomen.

När människor lokalt samlas kring ett gemensamt problem snarare än ett gemensamt intresse övergår gruppen från social gemenskap till en politisk enhet (Montin, 1998). Exempel är lokala utvecklingsgrupper, byalag och företagsföreningar. Detta innebär att politiken har spritt sig ned i bland folket och när politiska avgöranden tas i lokala grupper i stället för av politiker så luckras gränsen mellan stat och civilsamhälle upp. Politiken sprider sig från det kommunala styret till det sociala.

Enligt en undersökning avseende hur demokratin och den offentliga politiken fungerar har det framkommit att en utvecklad medborgaranda i lokalsamhället är viktig (Montin, 1998). I en fungerande demokrati krävs det en historia av ömsesidighet och förtroende i de sociala relationerna där solidaritet och samarbete ligger till grund för det bästa resultatet. Detta tillsammans med människors vilja att gemensamt organisera sig och bilda socialt nätverk för att tillsammans lösa gemensamma problem. De sociala problem som gemensamt borde fokuseras är de som uppstår till följd av att samarbete tidigare inte har skett. För att detta skall ske krävs "ett socialt kapital som består av förtroende, gemensamma normer och sociala nätverk" (Putnam i Montin, 1998, s. 81). Det är dessa miljöer som i ett längre perspektiv skapar förutsättningar för en medborgaranda att växa fram.

Enligt Montin (1998) har begreppet socialt kapital i sig ingenting med demokrati att göra. Han gör skillnad på mänskligt kapital och socialt kapital genom att differentiera dem och tillskriver enskilda individer det mänskliga kapitalet och vad individer tillsammans utvecklar, kallar han socialt kapital. Enligt författaren tillkommer det sociala kapitalet när en grupp människor utvecklar förtroende för varandra och därigenom får en större förmåga till handling, till skillnad från grupper som saknar detta gemensamma förtroende.

Detta sociala kapital med nätverk, föreningar och organisationer borde öka närsamhällets påverkan på de politiska institutionerna och därmed demokratin. Emellertid anses det att starkt socialt kapital också kan leda till polarisering mellan olika grupper och därmed till fragmentering i samhället (Montin, 1998). Det som avgör hur det sociala kapitalet riktas i samhället är hur de politiska institutionerna fungerar. Det är hur etablerade normer och regler rörande gemensam problemlösning fungerar i relation till civilsamhällets olika organiseringar. Det är även hur dessa föreningar och organisationer i närsamhället länkas till de politiska institutionerna som avgör om det sociala kapitalet blir till gagn för demokratin eller till en ökad fragmentering i samhället.

Samtidigt som det från vissa håll hävdas att en viss homogenitet i lokalsamhället är en förutsättning för en vital demokrati med hög delaktighet så innebär det samma en odemokratisk risk (Montin, 1998). Ett modernt samhälle är ett multikulturellt samhälle där alla skall ha samma rättigheter att delta i den lokala dialogen. Författaren ser risken med att påstå att de skall finnas gemensamma värderingar; i praktiken kan detta innebära majoritetens förtryck av minoriteter.

Empowerment

Begreppet empowerment finns ofta med i diskussionen och i litteratur som handlar om människors delaktighet. Empowerment har ingen självklar översättning men handlar oftast om någon form av autonomi- och

inflytandesträvan och användes i början av 1970-talet inom rörelser för marginaliserade grupper (Meeuwisse, 1999). Begreppet fick i sin användning, tidigt 70-tal, en politisk och ideologisk laddning då det ofta handlade om att genom strategier på olika nivåer försöka att stärka den egna gruppen. Medvetandegörande gruppdiskussioner och socialpolitisk aktivitet var några av de tekniker som användes för att uppnå empowerment. Emellertid har begreppet även fått ett modernt användningsområde inom det svenska språket och inom det socialvetenskapliga fältet. Användningen sker ofta i samband med samhällsinsatser där lokal utveckling och lokalt självstyre eftersträvas. Meeuwisse (1999) hävdar att ur ett kritiskt betraktelsesätt kan man se termens spridning i samhället på två sätt. Dels utifrån att samhället har koloniserat protestgruppernas idé och terminologi. En annan tolkning är givetvis att samma protestgrupper "faktiskt lyckats influera tankesätt och praktiker inom det sociala fältet" (Meeuwisse, 1999, s. 174).

Enligt Meeuwisse (1999) ger en genomgång av litteraturen rörande begreppet empowerment en bred bild där det inte än fått en enhetlig definition. Inom begreppet kan inrymmas allt som har att göra med "idéer, insatser eller processer som stärker svaga individers och/eller gruppers möjligheter att själva styra över sina liv. Empowerment kan både betraktas som ett medel och som ett mål" (Meeuwisse, s. 174). Robert Adams (i Meeuwisse) ger följande definition:

Empowerment may be defined as the means by which individuals, groups and/or communities become able to take control over their circumstances and achieve their own goals, thereby being able to work towards helping themselves and others to maximise the quality of their own lives (s. 174).

Vidare finns de givetvis flera definitioner av begreppet empowerment och risken finns att ett dylikt begrepp tolkas olika av olika grupper beroende på deras intresse. En enligt Meeuwisse ganska vanlig tolkning "är att det handlar om att stärka sårbara individers förmåga att behärska vardagslivet, till exempel genom social färdighetsträning" (1999, s. 175). En annan, enligt författaren, vidare och mer radikal tolkning är att empowerment är:

en politisk process som både inbegriper psykologiska förändringsprocesser (stärkt identitet och stärkt självförtroende) och förändrade yttre förhållanden. Empowerment uppnås genom kollektiv organisering, omfördelning av resurser, förändrade maktstrukturer samt genom konkreta erfarenheter av ökat ansvar och mer makt. Enligt ett sådant synsätt kan makt inte ges till någon, den måste erövrats (s. 175).

För att underlätta empowermentprocesser kan ansvariga tjänstemän och politiker ge de strukturella förutsättningar som behövs för att genomföra maktförändringar i de forum där brukarstyrda verksamheter existerar (Meeuwisse, 1999). Dessa professionella kan delge information och sitt moraliska och ekonomiska stöd för att öka deltagandet i olika beslut och planeringsforum.

Författaren intar också en kritisk hållning till begreppet och ställer sig frågan om det verkligen går att tillämpa en empowermentmodell inom olika verksamheter eller samhällssystem då dessa som oftast grundar sig på ojämlika maktvillkor (Meeuwisse, 1999). Empowerment som metod kräver realistiskt sett genomgripande förändringar på alla nivåer. En mer realistiskt användningsområde är enligt författaren att använda empowermentbegreppet för att utvärdera hur brukarinflytandet fungerar inom olika verksamheter och organisationstyper. Exempelvis kan man undersöka i vilka sammanhang medinflytande finns, vem som äger problemformuleringsprivilegiet, vem som bestämmer och hur verksamhetens organisation påverkar förutsättningarna för självbestämmande.

Demokrati

Demokrati som styrelsesätt skiljer sig från stat till stat och även om demokratin sprids i världens länder så kan det inte påstås att demokratin segrat (SOU 2000:1, 2000). I en grov indelning av olika demokratier så särskiljer man inom den statsvetenskapliga debatten mellan röstningsdemokrati och medborgardemokrati. I en röstningsdemokrati finns det förvisso olika politiska partier som tävlar om väljarnas röster, men där medborgarnas demokratiska rättigheter och deltagande i övrigt underlåts. I en medborgardemokrati garanteras emellertid dessa rättigheter. I den senaste svenska demokratiutredningen fastslås att demokrati inte är "ett politiskt mål som kan uppnås en gång för alla utan en rörelseriktning som måste hållas vid liv" (SOU 2000:1, s.17).

När än demokratin föddes, så påstås det idag att det är i vardagen demokratin föds (Bennich-Björkman, 1999). Det är i vardagsmiljöer som hemmet, skolan, arbetsplatser eller organisationer, alltså på platser som inte direkt är kopplade till politik. I dessa sammanhang tas olika former av beslut som direkt eller indirekt är en inskolning till ett demokratiskt tankesätt. I hemmet kan det handla om vardagsbestyr, i skolan umgås man med ungdomar från olika sociala klasser. De erfarenheter man gör och hur man som människa blir bemött i dessa sammanhang ligger till grund för hur värderingar utvecklas, vilka leder till ett mentalt förhållningssätt inför sig själv och andra som kan tolkas till medborgerlig handling.

Deltagande

Enligt demokratiutredningen består en demokrati av medborgare vars medborgarskap bör bestå "av tre skilda men inbördes beroende kvaliteter: deltagande, inflytande och delaktighet" (SOU 2000:1, s. 33). En deltagardemokrati utmärks av både ett brett och ett djupt deltagande i de gemensamma angelägenheterna. Detta har i Sverige ibland kallats för folkrörelsedemokrati. Genom att delta utvecklar medborgarna grundläggande kvaliteter i det samhälle de lever. På detta vis är demokrati en livsstil och kommer ifrån medvetet skapade och levande styrelsesätt. Liknande livsstil går ej att teoretiskt förvärva utan måste levas och tillämpas innan det för individen blir trovärdigt.

Inflytande

Ett deltagande utan reellt inflytande och påverkansmöjligheter tillhör inte den demokrati som förordas i den senaste svenska Demokratiutredningen (SOU 2000:1). Inom folkrörelserna finns en korrelation mellan teori och praktik, tanke och handling, deltagande och resultat; vilket ger medborgare ett samband mellan deltagande och inflytande. Däremot påstås denna korrelation vara ett problem inom de politiska institutionerna, vilket kan vara orsak till den politisk förtroendekris som ofta diskuteras. De medborgare som vill vara med och påverka och inte finner påverkansmöjligheter söker sig till andra, mer effektiva former för påverkan.

Delaktighet

Delaktighet är en erfarenhet som upplevs när medborgare känner att de har tillgång till den politiska styrelsen (SOU 2000:1). Känsla av delaktighet, eller avsaknad av densamma, beror på de erfarenheter de tidigare gjort avseende politiskt inflytande. Från denna form av delaktighet är ingen utestängd i en demokrati, däremot innebär sociala skillnader som klass, etnicitet och ålder ojämlika villkor för deltagande.

En demokrati ger varje medborgare tillgång till den politiska styrelsen, dvs. den gör henne delaktig i samhällsutvecklingen. Ju mindre medborgaren erfar att hon har denna tillgång, att hon upplever sig delaktig, desto lägre är sannolikheten för att hon ska vilja delta. Ju mer medborgaren erfar att hennes och andras deltagande ger inflytande, desto högre blir sannolikheten för att hon vill fortsätta delta (SOU 2000:1, s. 33).

Civilt samhälle

I litteraturen och i artiklar beskrivs begreppet civilt samhälle eller civilsamhälle som något vars innebörd i Sverige tycks bero på politisk ideologi (Trägårdh, 1999). Begreppet civilsamhälle används ofta för att kontrastera stat eller offentlig sektor och kan definieras med Busch Zetterbergs uppräkningslista: "det civila samhället består av livsvärlden "mellan" stat och marknad: "familjeliv, grannskapets gemenskapliv, sällskapliv, föreningsliv, religionsliv och kulturliv" (i Trägårdh, 1999, s. 14).

Organisationer

Vad människor företar sig i det civila samhället påverkar mer eller mindre samhället (Ahrne m fl, 1996). När många människor företar sig samma saker kan det i sig få önskade eller icke önskade effekter i samhället. Önskat är det kaos som alltid tycks uppstå i trafiken i samband med de stora helgerna: påsk, midsommar, jul osv. Kontentan är att oavsett om det är en önskad effekt eller inte, så påverkas samhället när många människor gör en och samma sak samtidigt. Detta kollektiva handlande är en grundtanke när människor går samman för att exempelvis demonstrera eller protestera eller påverka på annat vis. Att påverka samhället behöver inte vara målet med kollektiva handlingar, det kan även vara ett intresse som sammanför människor i olika organisationer. Det kan även vara målet att påverka så som i exempelvis fackföreningar och politiska partier. Gemensamt för dessa organisationer är dock att de grundar sig i att arbetet som utförs av dess medlemmar är frivilligt.

Rörelser

Föreningslivet, eller den ideella sektorn, anses vara en grundpelare för den svenska demokratins fortlevnad och utveckling (Lindgren, 1999). Denna sektor tillskrivs betydelsen av att den svenska välfärdens utveckling inte fullt kan förstås om inte dess roll uppmärksammas. Mest betydelsefull anses de svenska folkrörelserna vara.

Under de senaste 30 åren har det i Sverige växt fram ett antal folkrörelser eller sociala rörelser (Ahrne m.fl., 1996). De största är miljörörelsen, kvinnorörelsen och fredsrörelsen. Mer nyligen har även veganrörelsen vuxit sig större och fått mycket uppmärksamhet. Dessa former av kollektivt handlande ses ofta som mer spontana och mindre hierarkiska än de traditionella folkrörelserna. De anses också ha uppstått ur nya livsstilar och värderingar och anses mindre politiska i traditionell mening. Dessa senmoderna sociala rörelser anses av flera forskare inte vara annat än nyetablerade organisationer som ännu inte stelnat i sina former.

Ovan nämnda föreningar, organisationer och rörelser är gemenskaper för vår utveckling och för vårt gemensamma bästa. De fyller en funktion i vårt behov av självförverkligande i många aspekter och det är "summan av alla dessa gemenskaper, organisationer och institutioner som kallas det civila samhället" (Eklund, 1999, s. 26).

Emellertid börjar man även inom politiska och samhällsvetenskapliga inriktningar lyfta fram de frivilliga organisationerna som viktiga kuggar i det demokratiska samhällsbygget (Meeuwisse, 1999). Att dessa frivilliga organisationer och så kallade nya sociala rörelser länge spelat en viktig roll i opinionsbildningen är ett känt faktum (se tidigare: Sveriges politiska historia). De anses också ha bättre förutsättningar än den offentliga sektorn att skapa engagemang, tillhörighet, tillit och ansvar. Författaren hänvisar här till den amerikanske statsvetaren Robert Putnam som i dessa sammanhang talar om att liknande organisationer gynnar framväxten av socialt kapital. Med detta avses en form av medborgaranda som grundar sig på "tillit och samarbetsvilja, och som i förlängningen bildar grunden för en levande demokrati" (Meeuwisse, s. 176).

Det civila samhället är också ett sammanhang för den sociala och politiska striden där idéer och intressen ställs mot varandra (Bengtsson, 1999). Det civila samhället är en sensibel arena som är påverkbar av det politiska systemet genom exempelvis lagstiftning, som kan påverka i olika riktningar. Politiken kan främja demokratiska eller icke-demokratiska strukturer i samhället genom att aktivt påverka det civila samhället, eller genom passiv underlåtenhet. Hur är det då med det civila samhällets påverkan på det politiska systemet? Jo, det är ett samspel åt bägge håll där alla människor har ett ansvar. Som en kontrast till politikens möjligheter att påverka människorna i det civila samhället så säger Bengtsson att "inte ens ett beslut i parlamentet kan beordra fram ett demokratiskt och aktivt föreningsliv" (Bengtsson, s. 103).

Civilt samhälle utanför Västvärlden

Det finns argument för att termen civilsamhälle inte automatiskt går att applicera på alla samhällen i världen. I samhällsstudier utanför Västvärlden, såsom i Latinamerika, Afrika och före detta Östeuropa anses det att forskare bör ta ställning till om de ska använda termen civilt samhälle eller inte (Keulder, 2000). Argumentet är att dessa samhällen inte är organiserade på samma sätt, eller till den grad som västerländska samhällen. Till skillnad från väst så styr inte marknaden på samma vis i dessa samhällen. Ytterligare, för att differentiera termen civilsamhälle från termen samhälle, menar Keulder att termen civilsamhälle har en politisk funktion som inte termen samhälle har, utanför Västvärlden.

Författaren argumenterar för att förändra debatten kring termen civilsamhälle; från formella strukturer och organisationer mot värderingar, övertygelse och vardagen. Han menar att livet i före detta Östeuropa, liksom Afrika, är ganska oorganiserat och vad som händer mellan staten och medborgarna inte nödvändigtvis är kanaliserat genom de formella organisationerna.

7. METOD

Mina tankar om vad jag ville skriva för en uppsats var ganska klara när jag begav mig till Namibia. Jag hade inte strukturerat mig så väl men jag önskade att genom UTN finna "vanliga" människor att intervjua. Syftet för uppsatsen handlade om "var" och "hur" människor i Namibia är delaktiga i sitt närsamhälle för att påverka sitt liv och sin vardag. Det skulle troligtvis inte varit några problem att med hjälp av UTN finna en grupp "vanliga" människor för min uppsats men saker och ting blir inte alltid som man tänkt sig. Det första problemet var väl egentligen att definiera vad "vanliga" människor är för några. Vilka människor är vanliga och är då andra människor ovanliga? Detta och mycket annat fick mig senare att ändra både syfte och målgrupp.

Svårigheter och lärdomar

Före att ge en bild: Namibias huvudstad Windhoek ligger nästan precis i mitten av Namibia, ett land som mångt i mycket består av öken. Innan jag åkte till Namibia läste jag i en turistbok att många anser Windhoek vara den minst afrikanska staden på hela kontinenten. Det är givetvis svårt för mig att avgöra om det är sant eller ej men jag ser det inte för otroligt. Statskärnan är europeiskt modern med några inslag av litet äldre tysk arkitektur och om stadskärnan är modern så innebär inte det att resten av staden är det. Tvärtom. Utan att fördjupa mig i hur resten av staden ser ut så ligger i alla fall UTN:s kontor i vad som kallas ett "light industrial area". Den förhållandevis hårt trafikerade vägen utanför kontorsbyggnaden är en genomfartsled som kantas av diverse företag av typen plåtslageri och bilreparatörer. Huset som kontoret ligger i är ett envåningshus bestående av ett antal mindre kontor och ett förhållandevis stort konferensrum. Både huset och inredningen är av enklare, litet sliten karaktär, men dock helt fungerande.

Men för att ta det från början. Under den första tiden i UTN gjorde jag inte många praktiska ansatser för att påbörja uppsatsen. Jag begav mig dagligen till UTN där jag mestadels läste om organisationen och en hel del metodlitteratur. Mestadels försökte jag akklimatisera mig och pratade med personalen om allt

möjligt och ofta handlade det om Namibia kontra Sverige, alltså hur saker och ting fungerar i de bägge länderna. Jag vet inte om det förvånade mig men det känns som om det mesta fungerar på samma vis. Denna litet tillbakalutade strategi var medveten då jag ville komma in i språket, lära känna människorna och landet. Tanken var även att jag ville se hur de jobbade och därigenom få en idé om hur jag skulle finna min grupp och formulera mina frågor. Kvale (1997) menar att det inte endast är genom teori- och litteraturstudier man tar till sig kunskap om innehållet i en undersökning. Han menar att genom att hålla till i den miljö som undersökningen skall genomföras i tar man till sig den lokala jargongen och dagliga rutiner såväl som maktstrukturer.

Efter ett par veckor blev jag dock varse om att jag inte kom igång. Det "dök" inte upp någon bra strategi. Funderingarna började mer och mer handla om hur jag skulle klara av att göra bra intervjuer med människor vars engelska var så annorlunda från min. Med annorlunda menar jag inte nödvändigtvis sämre. Ofta var människors kunskaper i engelska bättre än mina men för det mesta var den annorlunda avseende uttal. Jag insåg att det skulle bli svårt att utföra bra intervjuer. Språket skulle begränsa mig mycket.

En annan svårighet jag råkade utföra var när jag försökte formulera mina intervjufrågor. När jag fick respons på dessa från min handledare insåg jag att det inte är självklart att skapa frågor till människor vars liv och kultur min förståelse inte räcker till för. Jag behövde någon att diskutera med men min handledare i Vänersborg hade inga planer på att besöka mig. Tur för mig var att Magnus Berg (från programmet Kultur och Arbetsliv vid HTU) var i Windhoek, dels för ett eget projekt men även för att påbörja ett samarbete mellan HTU och University of Namibia. Magnus blev min handledare på plats och han fick mig att inse att min målgrupp istället för "vanliga" människor borde vara personalen i UTN. Jag insåg vad Magnus antydde, att en uppsats om hur organisationen UTN arbetar med delaktighet är nog så intressant, och genomförbar.

Jag konfererade med UTN:s Executive Director och han tyckte att den förändring jag föreslog var bra. Intressant nog föreslog han att UTN skulle publicera min uppsats. UTN har inga medel för egen forskning och förlitar sig exempelvis på studenters uppsatser och projekt.

Val av informanter

Inom UTN finns en del olika tjänster men i slutändan var det inga problem att utse mina informanter. De jag intervjuade var de personer som i sitt arbete inom UTN direkt eller indirekt arbetade med människorna i organisationens målgrupp. De jag uteslöt arbetade med ekonomi, reception och vaktmästeri. Förutom UTN:s

Executive Director intervjuade jag personer som arbetar som Project Leaders, Lead Trainers och Project Facilitators.

Sammanlagt genomförde jag tio stycken intervjuer (varav jag använt mig av nio). Fem av dem gjorde jag med personal på huvudkontoret i Windhoek och resterande fem på lokalkontoret i Oshakati.

Intervjuerna i Oshakati

Vid en resa tillsammans med delar av personalen från huvudkontoret fick jag tillfälle att besöka och därmed intervju personalen i Oshakati. Resans syfte var att personalen från Windhoek skulle hålla i en utbildning i ett område nära Oshakati och på detta vis möjliggjordes min visit. Därmed kunde jag också observera deras arbete då jag under en och en halv dag fick delta i denna utbildning. Oshakati är den största staden i norra Namibia och om Windhoek är europeiskt modern så är Oshakati inte modern på många vis. Det mest moderna jag såg var en hamburgerrestaurang och ett bankkontor, dessa var typiskt nog väldigt moderna. UTN:s Oshakatikontor ligger i ett liknande område som kontoret i Windhoek, själva området var i och för sig mycket lugnare. Kontoren påminde i sin enkla stil om kontoret i huvudstaden.

Intervjuerna med personalen i Oshakati gick till enligt följande. Två av de fem jag intervjuade hade jag tillfälle att prata och bekanta mig med före intervjuerna. Resterande intervjuer var med personal som arbetade ute i fält med att utveckla lokala skolstyrelser s.k. "school boarders". Dessa blev inkallade under en förmiddag för att jag skulle kunna utföra mina intervjuer och jag träffade dem endast vid intervjutillfället. Jag började varje intervju med att beskriva vem jag var och mitt syfte med intervjuerna.

Intervjuerna pågick mellan trettiofem minuter och en timma. Några mindre fadäser inträffade under några av intervjuerna. Dessa var av oviktig karaktär som jag inte tror spelat någon roll: gatuarbete utanför fönstret, ett kortare avbrott för tillfälligt krångel med bandspelare, någon kom in för att ställa en fråga till en informant. Andra avbrott var av intressantare karaktär. En av informanterna ville vid ett tillfälle att jag skulle stänga av bandspelaren. Personen i fråga ville kontrollera att svaren personen gav överensstämde med fakta om UTN. En annan ville att jag skulle spola tillbaks bandspelaren för personen tyckte svaret blev fel. Min upplevelse var att dessa informanter – och i viss mån även några av de andra – var noga med att svaren skulle vara rätt utifrån hur det är sagt att UTN skall arbeta. Alltså att de önskar svara som goda representanter för UTN.

Intervjuerna i Windhoek

De fem intervjuerna i Windhoek utfördes en vecka efter intervjuerna i Oshakati. Dessa intervjuer utfördes med ett undantag i kontorets konferensrum. Undantaget var min sista intervju med UTN:s Executive Director som av tidsbrist utfördes i den lägenhet jag bodde i. Intervjuerna utfördes utan störningar och under samma tidsperspektiv som mina tidigare intervjuer. I slutändan beslutade jag dock att räkna bort en av intervjuerna därför att informanten var nyanställd och hade inte mycket att säga. Intervjun blev kort och informanten hänvisade i sina svar ofta till sina kollegors arbete. Uppsatsens resultat grundar sig alltså på dessa nio intervjuer.

Det förekom en del stora skillnader i intervjuerna. Personalen i Oshakati träffade jag nästan enbart vid intervjutillfället. Med personalen i Windhoek pratade jag däremot nästan dagligen (med dessa diskuterade jag dock knappt uppsatsen). En annan stor skillnad var att personalen i Oshakati, med ett undantag, talade en sämre engelska än personalen i Windhoek och detta speglar resultatet på det vis att dessa intervjuer blev mer ytliga med enklare svar. Jag har inte fördjupat mig vidare i dessa skillnaders eventuella betydelse för resultatet, men jag har inte heller gjort någon skillnad på materialet från de olika intervjuerna.

Alla mina tio intervjuer är i den mån det var möjligt utförda i något av UTN:s kontor. Tanken är att efterlikna vad Kvale (1997) menar med att forskningsintervjun bygger på vardagens samtal. Därmed blir den miljö där intervjun utförs viktig för resultatet. Att använda sig av intervjuer i forskningssyfte är enligt Kvale inget mystiskt utan grundar sig i att samtalet endast skiljer sig från ett vardagsamtal genom att det finns ett syfte och en struktur. En intervju, tillskillnad från ett samtal, är dock ej ett jämnställt samtal mellan två personer då intervjuaren alltid är i ett överläge genom att det är forskaren som styr samtalet med frågorna.

Språk

Språket påverkar på flera vis då varken informanternas eller mitt modersmål är engelska. För mig blir problemet tydligast vid formulering av följdfrågor och för informanterna när de försöker vidareutveckla sina svar. Detta påverkar givetvis resultatet jämfört med om vi haft samma modersmål. Detta kan vara en av orsakerna till att resultatdelen kan upplevas som okritisk och att frågeställningen kanske inte penetreras på ett fullgott sätt. Andra orsaker till detta skulle kunna vara att personalen, som jag nämnt tidigare, verkar vilja svara som goda representanter för UTN. Alltså att de i sina svar förhåller sig ganska okritiska och försöker att säga rätt saker om sin arbetsgivare till denne student som kommer från en helt annan kultur och dessutom från Västvärlden. Mitt ursprung påverkar

säkerligen på många intressanta sätt. Jag utvecklar dock inte detta i denna uppsats.

Kvalitativ undersökning

Min strategi med att intervjua valda delar av personalen i UTN bestämdes av två huvudambitioner. Det ena var att försöka utröna hur de ser på UTN och vilket syfte UTN spelar Namibia. Den andra ambitionen var att få reda på hur de arbetar med människors delaktighet och vilken betydelse det arbetet kan spela i Namibia.

Strategin avseende det praktiska tillvägagångssättet i uppsatsen: hur jag skapat mina frågor, utfört, transkriberat och tolkat mina intervjuer är inspirerat av Kvaless *Den kvalitativa forskningsintervjun* (1997). Frågorna skapades utifrån de två nyss nämnda ambitionerna.

Min ambition var att efter ställd fråga låta informanten prata fritt kring ämnet för att denne enligt min förhoppning skulle komma in på för ämnet viktiga sidospår. Utgångspunkten för strukturen i mina intervjuer är vad bland andra Bryman (1997) kallar för ostrukturerade intervjuer där intervjuaren låter informanten prata fritt kring ett ämnesområde. Denna form av kvalitativ intervju skiljer sig på detta vis från exempelvis surveyintervjuer där ambitionen är att svaret hålls mer strikt kopplat till frågan. Jag tycker själv att intervjuerna utifrån denna ambition gick bra. Däremot kan jag i efterhand, som jag nämnt tidigare, anse att språkförbistringen bidrog till att intervjuerna kvalitativt inte nådde ända fram.

Jag ser även en del andra problem med min undersökning som grundar sig i tanken om ledande frågor. Kvale (1997) tar upp problemet och fördelarna med ledande frågor i kvalitativ forskning. Han menar att ett resultat kan ifrågasättas om ledande frågor ställs men även att ledande frågor medvetet kan användas för att erhålla information eller testa tillförlitlighet och följdriktighet hos intervjupersonerna. För att ytterligare försvåra kan ledande frågor även härledas förbi den ställda frågan i sig, och tillskrivas intervjuarens kroppsspråk och den attityd som forskaren avslöjar genom sitt kroppsspråk. Det problem jag ser i min undersökning handlar mer om att själva ämnet i sig är ledande för informanterna då mina frågor uteslutande handlar om vad personalen anser om UTN, arbetet med delaktighet och dess betydelse. Det senare går även att koppla ihop med tidigare tankar om att informanterna eventuellt eftersträvar att svara på mina frågor som goda representanter för UTN.

Problematiska begrepp

Enligt Keulder anses det att forskare bör ta ställning till användandet av begreppet civilsamhälle vid undersökningar utanför Västvärlden. Argumentet är att termen inte går att applicera på alla samhällen i världen, exempelvis Afrikanska.

Diskussionen om att forskare bör ta ställning om användandet av begreppet civilt samhälle utanför västvärlden kanske bör förlängas till andra begrepp hämtade ur västerländsk litteratur, exempelvis i denna uppsats teoridel. Exempel på dessa begrepp – förutom civilt samhälle - skulle kunna vara delaktighet, empowerment, närsamhällen, rörelser med flera. Att ta ställning avseende att överhuvudtaget tillämpa dessa begrepp i denna uppsats är inte enkelt. Däremot vill jag här peka på att jag är medveten om att det inte är självklart att applicera begreppen på ett samhälle och en kultur vitt skild från den värld där begreppen anses giltiga. Men ett sätt att motivera användandet är dock att informanterna i intervjuerna själva refererar till dessa begrepp. I ärlighetens namn kan jag inte påstå att termen civilt samhälle används frekvent eller av alla informanter.

Kritik

Längre fram, i diskussionsdelen diskuterar jag i ett avsnitt UTN:s avsaknad av utvärdering i sitt arbete. Jag grundar resonemanget på att ingen av informanterna har berättat någonting om hur de utvärderar sitt arbete. Jag har inga belägg för att UTN inte utvärderar sitt arbete, men det är inte så konstigt att informanterna inte berättar någonting om det, då jag faktiskt inte ställt någon fråga om utvärdering.

En kritik jag vill framföra är mot min egen, något okritiska tanke, om att demokrati som statsskick är en förutsättning för att människor skall tillåtas vara delaktiga i närsamhället. För detta konstaterande har jag inget vetenskapligt belägg men då tanken är bärande i uppsatsen vill jag understryka att utgångspunkten är den västerländska demokratin, och på det vis den är tillåtande för människors delaktighet.

8. RESULTAT

I intervjuerna talar informanterna om delaktighetsarbetet utifrån hur de i UTN arbetar med människor. De talar alla om att UTN:s arbete går ut på att utveckla närsamhället och att de i arbetet mobiliserar närsamhällets invånare genom olika projekt, work-shops och utbildningar. De nämner ofta sin målgrupp som är de

fattiga i staden (the urban poor). Att de valt denna målgrupp motiverar de med att det är den grupp i samhället som minst hörsammas i arbetet med att utveckla närsamhället. En av informanterna kallar målgruppen för dem som inte har en egen röst.

De beskriver syftet med att arbeta med människors delaktighet utifrån att det är människornas närsamhälle som skall utvecklas och därför är det också människorna som måste vara de som står för utvecklingen. De säger att ingen annan kan komma och utveckla närsamhället åt människorna. Ansvar för att närsamhällets utveckling sker, menar informanterna, är människornas. De talar om UTN som en organisation som finns till för att underlätta denna utveckling.

Resultatet är presenterat utifrån tre olika teman. Dels utifrån delaktighet - uppsatsens nyckelord – under detta tema finns rubriker som *samarbete*, *empowerment*, *demokrati* och ”*spin-off*”-effekter. Det andra temat är vad informanterna upplever som svårigheter i sitt arbete med att utveckla närsamhället. Rubriker som *information*, *språk* och *känsliga ämnen* förekommer. Det tredje temat - möjligheter för utvecklingsarbete – är exemplifierat av *rörelser*, *människor* och *myndigheter*.

I resultatet återfinns en del citat från intervjuerna. En del av dessa är långa men jag har medvetet behållit dem i sin helhet i syfte att levandegöra informanterna.

Delaktighet

Under rubriken delaktighet tas arbetet med att göra människor delaktiga upp men även organisationens delaktighet i ett större sammanhang. Effekterna med att arbeta med människors delaktighet, och att utvecklingsarbetet är ett demokratiarbete, är andra aspekter under denna rubrik.

Sätta människor i centrum

I fråga om delaktighet beskriver alla informanterna olika projekt och utbildningar. Det rör sig om exempelvis utbildning i så kallade "school boards", det handlar även om utveckling av så kallade informella marknader och även "work-shops" med syfte att höja människors medvetande och kunskap. De talar också om att de i sin kontakt med människor får information om människors önskemål och behov vilket innebär att delaktighetsarbetet garanterar dem "rätt" information. Informanterna talar alla kring sitt arbete med att involvera människor i dessa sammanhang; de säger att framgång i ett projekt går att härleda till hur människors delaktighet varit. En av informanterna talar om att de måste utveckla "knep" för att placera människor överst på agendan när det handlar om närsamhällets utveckling. På detta vis, menar informanten, får de närsamhällets mandat för sitt arbete.

We need to be people centred, meaning that we must come in to a community, we must explain to the community what our role in development is and therefore the community must identify what their needs are and what assistance they want from a service provider or from an organisation such as UTN. And we can support and facilitate what the community has decided what they are wanting. And then at the end of the day we all can celebrate the achievements and the successes of this development and that is why participation is an important part of development.

Samarbete

Arbetet med närsamhällets utveckling handlar mycket om resurser eller avsaknad därav. Att samarbeta och samordna blir därmed en nödvändighet. Informanterna talar exempelvis om organisationens roll i utvecklingsarbetet utifrån att de är en del av en helhet där helheten består av alla de som gemensamt arbetar i närsamhället för samhällets utveckling. De talar om andra organisationer som arbetar mot samma mål. Både organisationer med samma inriktning med vilka de samarbetar, dels för att utveckla sig själva, men även för att inte arbeta med insatser inom samma geografiska område. De samarbetar även med organisationer som har andra inriktningar och de samarbetar med myndigheter på lokal och regional nivå. Det gemensamma dessa organisationer och myndigheter har är att de alla arbetar med närsamhällets utveckling och de gör det i nära samarbete. På detta vis blir de tillsammans en resurs i utvecklingsarbetet. En av informanterna påpekar att det i ett dylikt samarbete är viktigt att gemensamt "äga" frågan.

If it is work with local economic development, work which I have to co-ordinate with the local authorities, with other stakeholders; then we have to devise a mechanism whereby all of us share the ownership of what initiated so that the participation elements comes in word by all of us who sits around the table. We look at the roles of every person, look at the resource needs and how resources shall be allocated and then we say this is what I can do and at the end of the day we all rule as a group from different stakeholders. And therefore the ownership is shared, the vision is shared, the values are shared and whatever failures of that initiative is a collective responsibility of all the stakeholders.

Empowerment

Informanterna berättar om hur viktigt det är att bemyndiga människor och höja deras medvetande. De berättar att människor måste bli mer medvetna för att förstå vitsen med att vara delaktiga i de sammanhang som är avgörande för

exempelvis deras sociala och ekonomiska utveckling. En av informanterna berättar hur de involverar människor i olika projekt för att bemyndiga dem.

Normally what we do is that we have to identify those who we want to involve in a project. This is the low income people and this is the people we want to target. So when we identify them, we look at ways how to involve them. Maybe we can invite them to a work-shop, maybe we can include them in a project were we can do an income generating project or so. But mostly UTN focus on training, and when they have learned skills in a work-shop they can help themselves with that skills to gain further development. We use their participation to empower them so that they can do things for themselves.

"Spin-off" effekter

Ett övergripande syfte med att göra människor delaktiga i olika projekt är, enligt informanterna, att skapa så kallade "spin-off" effekter. Som ett exempel beskriver de sitt arbete i staden Oshakati som ligger i norra Namibia. Informanterna berättar om sitt arbete med att bilda "school boarders". En "school boarder" består mestadels av föräldrar men även av lärare till eleverna i skolan. Dessa blir i detta arbetet involverade i skolans inre arbete och får därmed ansvar för dels utformningen av skolans arbete och för sina barns skolgång. När dessa efter utbildningen blivit certifierade medlemmar av en "school boarder" blir de själva ansvariga för att utbilda föräldrarna till de andra barnen och de blir i denna "boarder" även delaktiga i andra sammanhang i närsamhället. Informanterna menar att detta arbete leder till "spin-off" effekter där dessa föräldrar blir bemyndigade och i förlängningen blir mer delaktiga i det övriga närsamhället.

We are involved in a school board training program with understanding that it is enhancing the capacity of school boards which are the people; the parents of the children who are in the school to have a clear understanding of what the roles of the parents are in decision- making at school levels. But then this also has a spin-off effect on general decisions that these parents can make in their lives outside school, in their communities, in their villages etc. etc.

Men, menar de, syftet i förlängningen är att människorna måste ta över ansvaret för utvecklingen i närsamhället. I exemplet med "school boarders" talar de om att det i förlängningen handlar om att det är dessa medlemmar som i fortsättningen står för den vidare utbildningen av nya "school boards".

So it is about the continuity, it is about sustainability, it is about people taking that over. Basically it starts with people and there is a need for different capacities to be added to what people have

initiated. Capacity of bringing in resources, capacity of bringing in expertise as a capacity to complement what people have started with.

Demokrati

I sammanhanget pratar en annan av informanterna om utvecklingsarbetet och delaktighetsarbetet i närsamhället utifrån att implementera demokrati i samhället. Denne menar att demokrati måste utvecklas från folket och att demokrati inte kommer från regeringen eller parlamentet.

Sometimes people don't understand democracy. They don't understand that they also have to participate and make sure that things must be done with their effort also. Some people understand that democracy should happen only through the government. It is like they understand democracy as it has to come from somewhere, from the government, maybe from the parliament and not from themselves in the community. You have to know about it, to learn about it, and to talk about it in the community.

Svårigheter för utvecklingsarbete

I intervjuerna talar informanterna mycket om omständigheter i samhället som försvårar deras arbete med att utveckla närsamhället. Dessa omständigheter blir utmaningar i deras arbete att göra människor delaktiga. Omständigheterna är av olika karaktärer och består till stor del av rådande strukturer i samhället.

Hjälp från ovan

De nämner vissa hjälporganisationers sociala arbete som förekom före och strax efter Independence, men som även förekommer idag, som ett problem för deras arbete. De menar att hjälparbete som utgår från att ge människor hjälp i form av till exempel maskiner och teknisk utrustning är förkastligt då denna hjälp mottags som gåvor vilket, menar informanterna, inte leder till någon form av utveckling. Då detta har förekommit i ganska stor utsträckning har det orsakat att människor fortfarande förväntar sig hjälp och därmed inte förstår vikten av att själva delta i utvecklingen. Detta menar informanterna påverkar människors attityd till organisationer som exempelvis UTN. En utmaning som är vanlig, berättar en av informanterna, är i arbetet med så kallade "school boards". Denne menar att det nästan alltid är en utmaning att få föräldrarna att ställa upp utan betalning.

I sammanhanget tas de mer och mer knappa finanserna upp, vilket börjar bli en verklighet för organisationer som UTN. Informanten ställer sig frågan vad som kommer att hända med utvecklingen i närsamhället när donatorer på grund av

mindre anslag ändrar sin agenda. Informanten tror att deras arbete då kommer att grunda sig på deras knappa tillgångar istället för på vad människor önskar sig.

En av informanterna talar om att organisationer som UTN behövs i stor utsträckning då människor knappast organiserar sig själva. Människors vilja till att organisera sig finns men de vet sällan hur de skall gå till väga och därför behövs fler organisationer som arbetar med att helt enkelt organisera människor. Samme informant nämner att även om det i ett närsamhälle förekommer någon form av utvecklingsorganisation, så är det inte alltid människor förstår betydelsen av utveckling och sin egen del i denna.

There has been a social welfare system, all though not very effective, that has created the element of people being recipients of social services from the government. And people, especially the San communities, the minority groups, that the colonial government has been using to kind of, to show-off that they are doing good things for the colonial states. They could kind of give out food and so on to these communities, and after Independence this is what people expected, that they should be given and not be part of the development. And therefore it is maybe only now that things are changing through the advocacy, through the work from the civil society sector that people must take charge of their own development, that people are now starting to participate. But generally people were sitting and waiting to be provided, to be served. And now I think it is going harder than expected and therefore they have to stand up and participate. Participation from the communities to tap on the opportunities, there is still more to be desired, unless it is facilitated from outside or perhaps by development agencies.

Konsulter i närsamhället

Några av informanterna talar om organisationer som involverar människor i olika projekt, men enbart som konsulter i ett sent skede. De menar att flera organisationer utnyttjar människor i närsamhället genom att konsultera dessa i ett projekt där de hävdar att dessa människor varit delaktiga i arbetet. De menar att sådana organisationer använder detta när de ansöker om pengar från donatorer. Resultatet, menar informanterna, är förödande för projektet och för människors förtroende. De menar att när organisationen sedan lämnar projektet i folkets händer vet de inte vad de skall göra. Detta är resultatet av konsultativ delaktighet där ingen utveckling sker och människor har blivit lurade när de blivit mottagare i stället för delaktiga.

I think, these terminology such as participation can sometimes be abused. Participation in the way that the institution can bring a good

idea with all their resources, with all their agendas, and then they will bring in that to a community. They will invite the community to participate and they would set up a comedy as a camouflage and this community would be used for soliciting resources, for promoting this organisation and then at the end of the day if things collapse this organisation moves out. There is no continuity, you see white elephants, you see a beautiful building, you cannot do anything with it, a beautiful garden or beautiful tractors that people cannot use for anything because in the beginning these people never included people in the design of their program.

Information

Informanterna talar om information som en bristvara för utveckling. Information måste vara åtkomlig för människor annars finns det ingen chans för utvecklingen i närsamhället. En av informanterna talar om problemet och menar att om människor inte har tillgång till information så kommer deras initiativ inte att utvecklas utanför dem själva. En par andra informanter berättar om organisationer som sprider information om de mänskliga rättigheterna. Ingen motsätter sig budskapet men de menar att dylika organisationer enbart talar om rättigheter och att de inte nämner någonting om skyldigheter.

I think information has become so important for development. Because people want to know information as to where do they go to get assistance, or where do they go to do what they want to do. And I think, especially the more you move out of Windhoek the less the information becomes, and those who get information use it for their own benefits. And so the information management has become scarce assets for the benefit of the few.

Språk

De talar även om analfabetism som ett stort problem i Namibia. En av dem säger att några av de största problemen i Namibia är analfabetism och rädsla för auktoriteter. Denne menar att detta påverkar människors delaktighet i närsamhället när de inte förstår eller inte vågar att delta. En annan informant pratar om frånvaron av ett gemensamt språk som ett problem i deras arbete. Denne berättar att trots att engelska är det officiella språket så uppstår det problem då engelska faktiskt inte är någons modersmål.

Because English is not our mother language, you can have some miss interpretation and people not understand one and other. So language is also a barrier in participation of people, and sometimes you have to give a work-shop in English and people don't understand well and cannot also express them well in English. So you always depend on

an translator to translate for you, and if you don't have a translator then it is very difficult.

Känsliga ämnen

Några av informanterna talar om känsliga ämnen som hinder för människors delaktighet. En av informanterna berättar om att information kring allt som har med ämnet sex att göra många gånger är för känsligt för att människor skall delta i sammanhang där dylik information tas upp till diskussion. Detta leder, enligt informanten, till att ämnen som preventivmedel och viktiga stora problem som HIV/Aids många gånger beläggs med tabu från exempelvis föräldrar. Ett par andra informanter pratar om det faktum att det är ganska vanligt att lärare gör elever gravida. Detta är också ett känsligt ämne vilket innebär att människor inte vill diskutera problemet. Informanten menar att resultatet blir att läraren inte blir straffad och eleven uteblir från skolarbetet. Ett par andra informanter pratar om att den många gånger höga politiska medvetenheten leder till att människor inte vill delta i de sammanhang där de vet eller tror att "fel" parti är involverat.

That is one example, the other example is where you find NGO:s would come in to get involved in development issues and probably provide opportunities for people to actively participate, but many times people would be reluctant to do so. Could be due to political reasons, maybe this NGO might be seen to be allied with this political party, or that political party. Because of that people may not want to participate in development issues and that is one negative thing about politics playing into development issues.

Svag ekonomisk utveckling

Informanterna talar om att väldigt få människor driver affärsrörelser och att de som drivs är av väldigt liten omfattning. De menar att utvecklingen i närsamhället hämmas av att den ekonomiska utvecklingen är marginell. En av informanterna berättar att många människor vill starta små företag för att generera inkomster men att de har väldigt svårt att få lån till att utveckla en rörelse. Samma informant tar även upp urbaniseringen som ett problem för utvecklingen. Människor från landsbygden flyr in till städerna i hopp om att där finna sysselsättning. En av informanterna tar upp fattigdomen som ytterligare ett problem i samband med delaktighet i närsamhället och därmed utvecklingen av det samma. Denne menar att fattigdomen gör att människor inte deltar i olika sammanhang; även om de ser mening med att delta så ser de helt enkelt inte att detta resulterar i något som påverkar deras ekonomiska situation.

A lot of people want to start this income generating projects were they can make an income, because some of them are living from their land. But now it is drought and it is not a lot of rain so they can't

have blend crops and stuff. So now they want to start another business to make some income, but to get a loan for small income generating activities is so very difficult, it is very scarce. Maybe people in and around Windhoek, they can easily take loan at places which gives loans for small business. But in the regions it is very difficult to get financial assistance to start small income generating activities.

Möjligheter för utvecklingsarbete

I intervjuerna talar informanterna även om omständigheter som ger dem möjligheter i deras arbete med att utveckla närsamhället. Dessa omständigheter blir resurser i deras arbete att göra människor delaktiga. Omständigheterna är av olika karaktärer och består dels av människor och dels av strukturer i samhället.

Människor

Flera av informanterna talar om människorna i närsamhället som resurser för utvecklingsarbetet. En av informanterna talar om tidigare nämnda exempel, där ett vanligt problem uppstod i arbetet med "school boards". Utmaningen i detta sammanhang bestod i att föräldrarna gärna var delaktiga i skolans och närsamhällets arbete men att de ville ha ersättning för att delta. Då inga pengar finns för detta ändamål föreslog informanten att föräldrarna skulle vända sig till de övriga i närsamhället.

I remember like yesterday, we were having a plan of action, to set up a plan of action, and there was a question ... in the plan of action I asked weather it is needed to the community to set up the plan of action, and then they say:

- "Yeah! We need it".

And the next question ask, how do you feel about this plan of action that you are going to set up, they say:

- "No! We are free, and we like to do it, but the problem is only that we are not paid for it".

That was a challenge. Then I tried to let them understand that, the thing is, we get money from the donor, the money which is in deposit is already out. They don't have any more money to the school boards to be paid. What we have to do ... we have only to invite the community and let the community understand, that the community can put something in, so that after 3-5 months, then you can get out some of that money and give to the school board. Because there is no money for the school board to be paid. But they say:

- "Oh! That is a very good idea, we think it will be better to follow the step. We will try to invite the community and let them understand".

Because they say, some of them say:

- "We don't have a problem as long as we get something, to buy soap to wash, or to buy sugar".

En av informanterna berättar i tidigare nämnda sammanhang, att människor behöver organisationer för att organisera sig för att vara delaktiga i samhället. Denne säger att det bland människor i närsamhället finns mycket outnyttjade resurser. En annan informant berättar om ett exempel där människor dock själva organiserat sig; där människor i närsamhället som resurs kommit till sin rätt och organiserat sig kring en fråga som engagerar.

You can see a lot of participation, for instance when people are demonstrating against violence. Awareness are raised so much in Namibia now that even ... you got men, male groups that are coming together to demonstrate and talk against violence against women. That is a quite strong group of men who are against this violence against women and they are raising ... they are really working very hard to get men to participate in this.

Engelska

En annan informant berättar i tidigare nämnda sammanhang att Namibias folk, trots engelskan som officiellt språk, inte har ett gemensamt språk. Denne berättar att även om det inte är någons modersmål, så fungerar engelskan många gånger som en brygga mellan de olika folkslagen.

People are speaking their local language, English are not their local language, so sometimes we try to use English as a bridge for all of us to talk to each other, because all of us cannot speak each others mother tongue or local language, so we use English as a bridge to talk to each other.

Myndigheter

En av informanterna talar om hur information om exempelvis möten sprids; exempelvis allmänna möten initierat av de lokala myndigheterna. Denne berättar att det finns representanter (community representatives) eller ledare (community leaders) i närsamhället; det finns också en styrkommitté (steering committee). Dessa har ansvar för att dylik information sprids i närsamhället så att alla vet om var, när och hur detta möte äger rum. Oftast har dessa personer ansvar för ett område, exempelvis 20 hus, dit en person förmedlar budskapet.

You know it is only now after Independence that our authorities are trying to involve people. And I think that ministry by making sure that every school is having a school board, they lay the foundation for participation. Because that cuts out in the area that we are working, it cuts out the lack of participation. Because the school boards, most of the meetings that we are attend, we get a lot of participation.

9. DISKUSSION

Syftet i uppsatsen är att i organisationen UTN undersöka hur man arbetar med människors delaktighet i närsamhället. Med detta som bakgrund vill jag även diskutera vilken roll UTN kan tänkas spela i Namibia, ett land som inte haft någon långvarig institutionaliserad demokrati. Diskussionen innehåller två huvudrubriker: *delaktighet* och *demokrati*.

Delaktighet

Under rubriken *delaktighet* diskuterar jag bland annat empowerment, vilket är ett av informanterna flitigt använt begrepp. Det är i sammanhanget "school boarder" som informanterna ofta beskriver att de arbetar med människors delaktighet och under rubriken *politiska förutsättningar för delaktighet* diskuteras om UTN:s målgrupp verkligen blir en bemyndigad maktfaktor, eller om empowermenttanken borde användas som utvärderingsinstrument i stället. Om medlen helgar målet diskuteras under rubrikerna *spin-off-effekter* och *den "lilla demokratin"*, där de effekter informanterna talar om tas upp.

Empowerment

UTN:s syfte är enligt informanterna att genom empowerment göra människor delaktiga i närsamhället för att utveckla samhället. Mer specifikt är deras syfte att bemyndiga människor med låg inkomst för att de skall bli medvetna om just vitsen med att vara delaktig i närsamhället för att kunna påverka sin sociala och ekonomiska utveckling. I sitt arbetet vill de göra människorna delaktiga, eller som en av informanterna säger: "we use their participation to empower them so that they can do things for themselves". De säger att de arbetar med empowerment och delaktighet och att det ena ger det andra.

Enligt Meeuwisse (1999) kan empowerment betraktas både som medel och som mål vilket överensstämmer med informanternas beskrivning. När de identifierat sin målgrupp så önskar de bemyndiga dem för att de skall få en ökad förståelse

för att vilja vara delaktiga i närsamhället. De gör dem även delaktiga just för att bemyndiga dem och på det viset kan man se UTN:s arbete med empowerment både som ett medel och ett mål.

Meeuwisse (1999) skriver att medvetandegörande gruppdiskussioner och socialpolitisk aktivitet är några av de tekniker som används för att uppnå empowerment och att användningen ofta är i samband med samhällsinsatser där lokal utveckling och lokalt självstyre eftersträvas. Social färdighetsträning för sårbara individers förmåga att behärska vardagslivet är en annan definition. Det är just inom lokala samhällsinsatser genom självstyrelse som UTN arbetar med att försöka bemyndiga människor för att lokal utveckling skall komma till stånd. Så långt allt väl. Däremot har ingen av informanterna nämnt eller beskrivit någon form av utvärdering eller andra metoder i syfte att mäta sitt arbete med att göra människor delaktiga eller bemyndigade. Hur vet UTN att de människor de arbetar för och med verkligen genomgår den önskade förändring man i sitt arbete åsyftar?

Mer där till, enligt en annan mer radikal definition (Meeuwisse, 1999) är empowerment en process som även inbegriper förändrade yttre förhållanden och uppnås genom kollektiv organisering, omfördelning av resurser och förändrade maktstrukturer samt ökat ansvar och mer makt. Författaren anser att enligt ett sådant synsätt kan inte makt ges till någon utan den måste erövras. I fallet med att involvera föräldrar i så kallade "school boards" handlar det bland annat om just omfördelning av resurser på det vis att föräldrar får ökat ansvar i närsamhället. På detta vis förändras också maktstrukturen när föräldrarna får mer makt genom att de blir delaktiga i skolans arbete. Däremot, enligt definitionen ovan uppnås alltså empowerment när människor utifrån ett underifrånperspektiv erövrar makt, och inte som i detta fall där medborgarna inbjuds till att delta och därigenom erbjuds inflytande. Frågan är om dessa människor blir bemyndigade eller ej då de enligt beskrivning inte erövrar makt. Då skulle alltså UTN:s målgrupp inte bli bemyndigade så länge de inte tar makt utan i stället erbjuds. Detta blir intressant speciellt då UTN enligt tidigare beskrivning arbetar mot en målgrupp som anses vara en av de svagare grupperna i samhället. Alltså en grupp som i första hand troligtvis inte kräver att få vara delaktiga i exempelvis skolan utan kanske har mer basala önskemål om förbättringar i vardagslivet.

Det kan också tänkas, genom att ha en målgrupp, att UTN undergräver sin roll att vara en aktör i civilsamhället. Att ha en målgrupp innebär att UTN inte representerar alla människor i samhället utan enbart de fattiga i staden vilkas behov kan tänkas vara helt andra än delaktighet. Att fokusera just denna målgrupp är emellertid inte svårt att förstå och motivera då det är de som är minst delaktiga i samhället. Däremot kan innebörden av att just ha en målgrupp motverka syftet. Genom att vända sig till en grupp i samhället, vilka i allmänhet

uppfattas som en problemgrupp, finns möjligheten att UTN samtidigt som de försöker hjälpa dessa människor stigmatiserar gruppen. En eventuell effekt kan bli att medlemmarna tar rollen som just problemgrupp och därmed uppnås bland annat inte den empowereffekt som eftersträvas. Effekten skulle också kunna vara att människor på sikt inte vill vara delaktiga i UTN:s projekt då de inte vill identifiera sig med denna målgrupp.

Politiska förutsättningar för delaktighet

I sammanhanget "school boarders" berättar en av informanterna att det är ett av landets ministerier som har initierat och bestämt att skolorna skall arbeta med denna form av utveckling med empowerment och befolkningens delaktighet. På detta vis ger myndigheterna möjligheter för människor att vara delaktiga i lokalsamhället. Meeuwisse (1999) skriver om att exempelvis politiker kan underlätta empowermentprocesser genom att ge de strukturella förutsättningar som behövs för att genomföra maktförändringar i de forum där brukarstyrda verksamheter existerar. Genom att ge dessa förutsättningar ger Namibias stat människor möjligheter att delta i närsamhället och därmed ger staten också en fingervisning om maktdecentralisering i det namibiska samhället.

En kritisk hållning till begreppet empowerment förmedlas av Meeuwisse (1999) som ifrågasätter om det verkligen går att tillämpa i exempelvis ett samhällssystem, då dessa ofta grundar sig på ojämlika maktvillkor. Författaren menar att empowerment som metod kräver genomgripande förändring på alla nivåer. Just ojämlika maktvillkor är talande för UTN:s målgrupp vilken är en av de svagaste grupperna i landet. Däremot så befinner sig UTN som organisation på olika nivåer i Namibias samhälle där de samarbetar med myndigheter på flera nivåer och där de pläderar för sin målgrupps räkning. Författaren föreslår att empowermentbegreppet i stället kan användas som ett instrument för att avgöra hur brukarinflytandet fungerar och i vilka sammanhang. Så ett annat exempel på användningsområde är att identifiera vem som egentligen äger problemformuleringsprivilegiet. I sammanhanget när en specifik målgrupp är i fokus skulle en sådan identifikation vara intressant för att på det viset utvärdera hur mycket målgruppens behov och önskemål verkligen ligger till grund för och styr UTN:s arbete.

"Spin-off"-effekter

I exemplet med att involvera barnens föräldrar nämner informanterna att de önskar att uppnå vad de kallar för "spin-off"-effekter. Denna "boarder" blir med automatik även involverade i andra aktiviteter i närsamhället och man önskar att människor som inte är vana att få vara delaktiga i samhällets utveckling får vara delaktiga i utformningen av skolans utveckling och annat utvecklingsarbete, kan utveckla en vilja om att delta i det övriga samhället.

Enligt Montin (1998) övergår en grupp från social gemenskap till en politisk enhet när de samlas kring ett gemensamt problem. Som exempel tar han lokala utvecklingsgrupper, byalag och företagsföreningar. Innebörden blir att politiken sprider sig ned till folket och när politiska beslut i realiteten tas i lokala grupper i stället för av politiker så luckras gränsen mellan stat och civilsamhälle upp och politiken har spritt sig från det kommunala styret till det sociala. I sitt arbete med att involvera människor i exempelvis "school boards" där människor ingår i en social gemenskap för att förbättra och påverka ett för dem viktigt gemensamt sammanhang bidrar UTN till att människor blir delaktiga i närsamhällets utveckling. Enligt Montin kan föräldrarnas arbete och beslut i skolan ses som politik och decentraliserad makt. Denna process skulle då kunna ses som en utveckling av närsamhället och ett demokratiskt arbete genom att politiska beslut på detta vis tas i ett socialt sammanhang, av befolkningen, med politikernas godkännande då de initierat denna form av delaktighet. På det här viset genomgår Namibia möjligtvis en social och politisk förändring på flera nivåer där det civila samhällets roll förändras i en riktning från social till politisk. En fråga jag ställer mig i sammanhanget är om det civila samhällets roll i Namibia medvetet förändras till att efterlikna den roll det har i Västvärlden, exempelvis i Sverige? Frågan är också vilken politisk roll civilsamhället har eller kan få i Namibia? Frågorna grundar sig på Keulders (2000) argument om att termen civilt samhälle med automatik inte går att applicera på samhällen i exempelvis Afrika.

Den "lilla" demokratin

Däremot, menar Montin (1998), att deltagande inte alltid innebär inflytande. Han nämner till och med lokala skolstyrelser som exempel och skriver att innebörden av att vara delaktig i en skolstyrelse inte per automatik innebär att föräldrarnas delaktighet påverkar skolans verksamhet, mål och innehåll. Oftast är det partipolitiska argument som avgör skolans målstyrning. Däremot fungerar delaktighet inom ett specifikt område, exempelvis skolan, som den "lilla" demokratin. Han skriver att även om brukarinflytande handlar om en begränsad verksamhet så kan det som bieffekt stärka det sociala kapitalet och därmed demokratin. Delaktighet utan inflytande är enligt Demokratiutredningen (2000:1) ingen demokrati. Däremot tror jag, i linje med teorin att ett deltagande i liknande sammanhang som "school boards" har ett fostrande syfte, där själva möjligheterna med att få delta och vara med och påverka är en viktig del i vad jag tror är ett demokratiskt arbete. Genom att människor på frivillig basis får vara delaktiga i sammanhang som påverkar närsamhället innebär att de ingår i en social gemenskap, där den sociala gemenskapen i förlängningen kan påverka människors sociala kapital, som i sig främjar människors vana och vilja att vara delaktiga i sammanhang där demokratiska beslut tas. På detta vis ges människor möjligheter att ingå i den "lilla demokratin" som, beroende på vilken form av demokrati som förordas i de politiska institutionerna, påverkar den "stora demokratin".

Demokrati

Under rubriken *demokrati* diskuterar jag i huvudsak UTN:s roll i det civila samhället och vad organisationen eventuellt kan ha för betydelse i Namibia.

UTN i det civila samhället

Flera av informanterna beskriver UTN som en organisation som befinner sig på mesonivå mellan människor och myndigheter för att utifrån den positionen underlätta för myndigheter och organisationer att arbeta med människor i närsamhället.

Det civila samhället med sina frivilliga organisationer har, enligt Meeuwisse (1999), en betydelse som en viktig kugge i det demokratiska samhällsbyggandet. I exempelvis Sverige har det länge spelat en viktig roll i opinionsbildningen och har enligt författaren en bättre förutsättning än den offentliga sektorn att skapa engagemang, tillhörighet, tillit och ansvar. Författaren anser att dylika organisationer gynnar framväxten av socialt kapital som grundar sig på tillit och samarbetsvilja vilket är främjande för en levande demokrati. Givetvis har Namibia trots, sin koloniala bakgrund haft ett civilt samhälle, men ett civilt samhälle som en demokratisk politisk makt hör inte till Namibias historia (Du Pisani, 2000, Keulder, 2000).

Med bakgrund av informanternas beskrivning av UTN:s arbete och deras vittnesmål om ett starkt politiskt stöd för sitt arbete med befolkningens delaktighet förstår jag det som att det i Namibia pågår en utveckling av det civila samhället med syfte att decentralisera den politiska makten till folket. Detta för att i görligaste mån transformera sitt demokratiska system till en medborgardemokrati. Genom att dels befinna sig i det civila samhället och dels som en samarbetspartner i den offentliga sektorn, ingår UTN i en process där de kan underlätta kontakterna mellan myndigheter och ett folk som bland annat på grund av historien, på många vis inte kan, vill eller förstår sin del i ett demokratiskt system.

UTN:s roll i samhället

En av informanterna pratar om UTN:s utvecklingsarbete och delaktighetsarbete i närsamhället utifrån att implementera demokrati. Denne säger att människor ibland inte förstår demokrati och sin del i demokratin. Enligt informanten tror människor ibland att demokrati kommer från regeringen. Men, säger informanten, demokrati lär man sig, och man måste prata om det i närsamhället.

Genom att befinna sig i just närsamhället och genom sitt arbete med människors delaktighet föra upp demokratin på agendan så kan en organisation som UTN tillsammans med liknande organisationer göra en skillnad. Genom att involvera människor i vardagliga sammanhang och göra dem delaktiga i beslutsprocesser som omfattar dem själva och sina närmaste så främjar de om inte annat den "lilla" demokratin; vilken i det långa loppet ger det civila samhället den politiska makt som är främjande för dynamiken i den "stora" demokratin.

10. REFERENSLISTA

Ahrne, G., Roman, C., & Franzén, M. (1996). *Det sociala landskapet: En sociologisk beskrivning av Sverige från 50-tal till 90-tal*. Göteborg: Korpen.

Bengtsson, H.A. (1999). Demokratins ideal och det civila samhället. *Civilsamhället som demokratins arena*. SOU 1999: 112 (s. 91-111). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Bennich-Björkman, L. (1999). Känslomakaren: Populärkulturens makt och medborgarrollens förändring. I E. Amnå (Red.), *Civilsamhället* SOU 1999: 84 (s. 305-345). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning* (B Nilsson, övers.). Lund: Studentlitteratur.

Du Pisani, A. (2000). State and society under South African rule. I C. Keulder (Red.), *State, society and democracy: A reader in Namibian politics*. (s. 49-76). Windhoek, Namibia: Gamsberg Macmillan.

Eklund, L.E. (1999). *Demokratin och det gemensamma bästa* SOU 1999: 74 (Demokratiutredningens skrift, 25). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Halvarson, A., Lundmark, K., & Staberg, U. (1999) *Sveriges Statskick: Fakta och perspektiv* (11:e rev. upplagan). Stockholm: Liber.

Keulder, C. (2000). Introduktion. I C. Keulder (Red.), *State, society and democracy: A reader in Namibian politics*. (s. 1-15). Windhoek, Namibia: Gamsberg Macmillan.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (S.E Torhell, övers.). Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, L. (1999). Det idealiserade föreningslivet. I E. Amnå (Red.), *Civilsamhället* SOU 1999: 84 (s. 213-241). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Meeuwisse, A. (1999). Egenorganisering för stärkt medborgarskap och ökat inflytande: Om alternativ till patient- och klientskap. I E. Amnå (Red.), *Medborgarnas erfarenheter* SOU 1999: 113 (s. 167-195). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Montin, S. (1998). *Lokala demokratiexperiment: Exempel och analyser* SOU 1998: 155 (Demokratiutredningens skrift, 9). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Nationalencyklopedin. Elfte bandet (1993). Höganäs: Bra Böcker.

SOU 2000:1. Demokratiutredningen. En uthållig demokrati!: Politik för folkstyrelse på 2000-talet. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Trägårdh, L. (1999). Det civila samhället som analytiskt begrepp och politisk slogan. I E. Amnå (Red.), *Civilsamhället* SOU 1999: 84 (s. 13-59). Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för Arbete, Ekonomi och Hälsa
Box 795
451 26 Uddevalla
Tel 0522 - 65 60 01 Fax 0522 - 65 60 99
www.htu.se